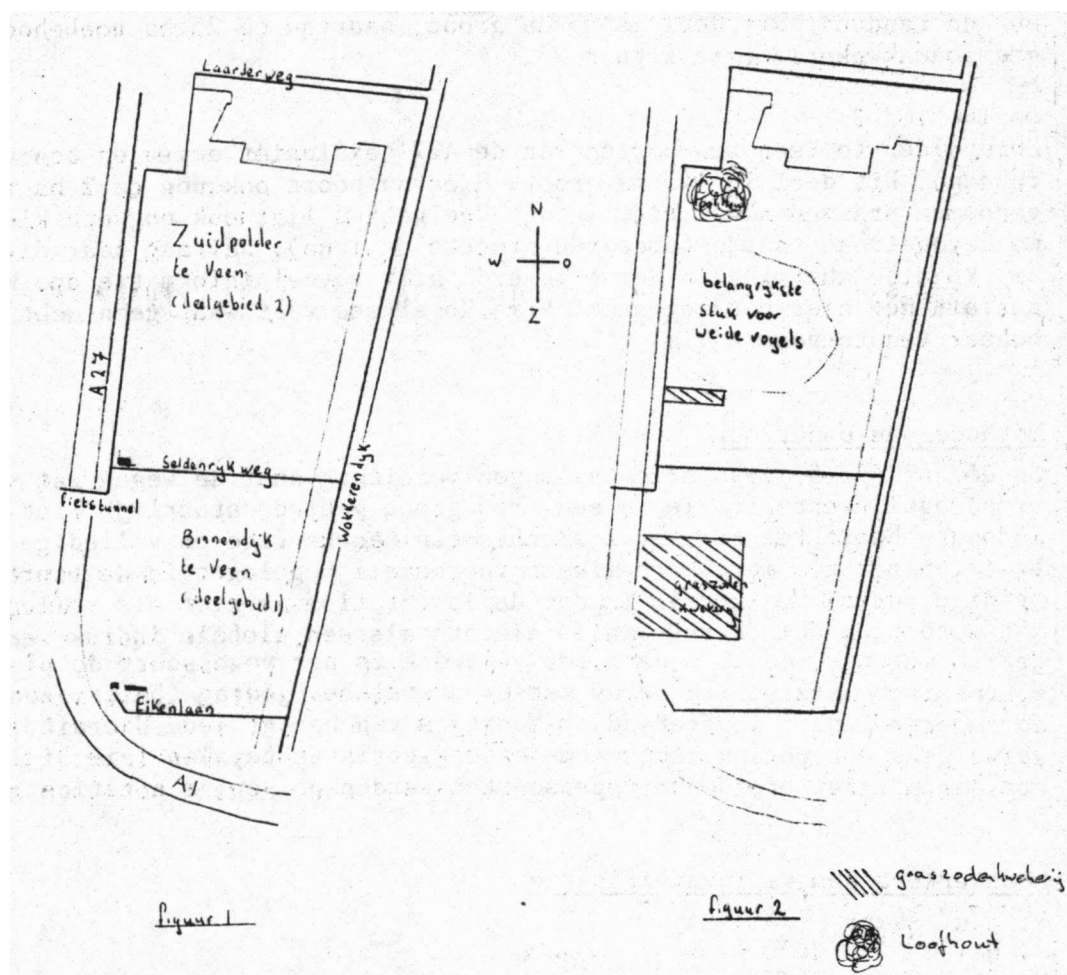

GLOBALE BROEDVOGELINVENTARISATIE VAN HET OOSTELIJK DEEL VAN DE
POLDERS BINNENDIJK TE VEEN EN ZUIDPOLDER TE VEEN BIJ EEMNES IN 1983

Ruud Willemstein

Inleiding

Uit onderzoek van de subgroep Avifauna bleek dat er behoefte bestond om dit gebied eens te inventariseren. Mede omdat ik op weg naar mijn werk regelmatig langs dit gebied fiets en al incidentele waarnemingen bijhield, sprak mij dit wel aan. Voor mij was het een eerste kennismaking met een dergelijke inventarisatie (met uitwerking), zodat het tevens als een inleerproject mijnerzijds beschouwd kan worden. Bij deze wil ik de andere tellers bedanken voor hun werk in het veld alsmede voor de raadgevingen bij de uitwerking van de gegevens.

Beschrijving, ligging en begrenzing van het gebied

Het 230 ha. grote weidegebied (zie figuur 1) grenst aan de oostzijde aan de erven en bebouwing van de Wakkerendijk (Eemnes). Deze erven en bebouwing zijn dus niet meegenomen in de telling. De noordelijke grens wordt bepaald door de bebouwing van Eemnes, de westelijke en de zuidelijke grens door resp. de A27 (Utrecht-Huizen) en de A1 (Amsterdam-Amersfoort). Het gebied heeft een open karakter, alle bebouwing is gelegen aan de randen: aan de oostkant de boerderijen van de Wakkerendijk, in het noorden de bebouwing van Eemnes. Struiken en jong, laag loofhout in zeer geringe mate is voornamelijk te vinden aan de hele westzijde van het gebied, terwijl in het noordwesten (Zuidpolder te Veen) enig hoog loofhout te vinden is (zie figuur 2). De verschillende weidepercelen worden vaak begrenst door smalle sloten die nagenoeg droog staan. De enige wegen van waaraf het gebied te bekijken is, zijn de parallelweg langs de A27, de Eikenlaan aan de zuidgrens en de Seldenrijkweg die de grens vormt tussen de Polder Binnendijk te Veen en de Zuidpolder te Veen. Bij de uitwerking van de gegevens is het gebied onderverdeeld in twee deelgebieden.

Deelgebied 1:

Polder Binnendijk te Veen ten oosten van de A27 (exclusief erven en bebouwing aan de randen). Dit deel is 85 ha groot, waarvan ca 25 ha toebehoort aan een graszodenkwekerij (zie figuur 2).

Deelgebied 2:

Zuidpolder te Veen ten oosten van de A27 (exclusief erven en bebouwing aan de randen). Dit deel is 145 ha groot. Hiervan hoort ook nog ca 2 ha toe aan eerder genoemde graszodenkwekerij. In dit deelgebied ligt ook nog een klein weidevogelreservaatje (orde van grootte ca 1 ha). Navraag naar dit reservaatje bij Vogelbescherming in Zeist leverde niet zoveel informatie op. Waarschijnlijk betreft het hier een zogenaamd Vrij Vogelreservaat waar geen echt aangepast beheer van toepassing is.

Methode van onderzoek

Op één na (23-5) zijn alle tellingen verricht vanaf de wegen wat voor een broedvogelinventarisatie in een vrij groot gebied natuurlijk niet ideaal is. Zodoende heeft het onderzoek slechts één nauwkeurige en volledige telling als basis, aangevuld met waarnemingen voornamelijk gelegen in de buurt van de weinige wegen. Het gevolg is dat de inventarisatie niet als volledig beschouwd kan worden en dat de resultaten slechts als een globale indruk van het gebied gezien mogen worden. Tijdens het veldwerk is per vogelsoort de plaats van waarneming voorzien van datum met eventueel het gedrag (balts, zang, fouragerend enz.) ingetekend op kaartjes van het gebied. Hieruit is dan vervolgens een poging gedaan om de territoria te bepalen (zie bijlage). Van een aantal niet broedende vogelsoorten werden ook enige notities gemaakt.

Medewerkers aan de inventarisatie

R. v.d. Akker (RA)
J. Harder (JH)
M. v. Houten (MH)
R. Willemstein (RW)

Tijdstippen van inventarisatie

datum	tijd		datum	tijd	
16-4	12.30 - 13.30	RW	1-5	09.00 - 10.45	MH
18-4	07.00 - 07.30	RW*	5-5	17.30 - 18.00	RW*
19-4	06.45 - 07.45	RW	9-5	07.30 - 08.00	RW*
20-4	18.30 - 21.00	RW	15-5	08.15 - 09.30	RA
21-4	07.00 - 07.30	RW*	23-5	19.05 - 22.30	JH**
22-4	07.00 - 07.30	RW*	24-5	05.15 - 08.10	JH**
25-4	17.30 - 18.00	RW*	26-5	06.30 - 08.00	RW
			30-5	17.30 - 18.30	RW*
			10-6	07.30 - 08.00	RW*
			13-6	07.00 - 08.00	RW*

* Incidentele telling tijdens langs fietsen

** Basis (= belangrijkste) telling

Op bijna alle inventarisatiedagen was het goed telweer, met als uitzonderingen 1-5 toen het erg slecht weer was (regen, krachtige ZW-wind) en 24-5 met matig telweer (lichte regen, wind 1-2 NO).

Geschatte aantallen broedparen (minimum - maximum)

Soort	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Totaal
Wilde Eend	8	7 - 10	15 - 18
Bergeend	0	0 - 1	0 - 1
Patrijs	0	1	1
Fazant	0	0 - 1	0 - 1
Waterhoen	0	0 - 1	0 - 1
Scholekster	8 - 9	14 - 20	22 - 29
Kievit	13 - 16	32 - 41	45 - 57
Watersnip	0	1	1
Grutto	4 - 5	8 - 10	12 - 15
Tureluur	1	6 - 7	7 - 8
Houtduif	1 - 2	1 - 2	2 - 4
Tortelduif	1	0	1
Veldleeuwerik	2	10	12
Boerenzwaluw	0 - 4	1	1 - 5
Witte Kwikstaart	1	1	2
Heggemus	0	3 - 4	3 - 4
Merel	1	2 - 3	3 - 4
Spotvogel	0 - 1	0	0 - 1
Zwartkop	0	0 - 1	0 - 1
Tuinfluitier	0	0 - 1	0 - 1
Grasmus	0	0 - 1	0 - 1
Fitis	0	3	3
Tjiftjaf	0	0 - 1	0 - 1
Koolmees	1	2	3
Kneu	5 - 6	2	7 - 8
Vink	1 - 3	0	1 - 3
Huismus	?	ca 5	?
Ringmus	0	0 - 2	0 - 2
Spreeuw	4	1	5
Zwarte Kraai	0 - 1	0	0 - 1
Ekster	0	1 - 2	1 - 2

Aantallen per 100 ha (minimum - maximum)

Soort	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Totaal
Wilde Eend	9,41	4,83 - 6,90	6,52 - 7,83
Bergeend	0	0 - 0,69	0 - 0,43
Patrijs	0	0,69	0,43
Fazant	0	0 - 0,69	0 - 0,43
Waterhoen	0	0 - 0,69	0 - 0,43
Scholekster	9,41 - 10,59	9,66 - 13,80	9,57 - 12,61
Kievit	15,29 - 18,82	22,07 - 28,28	19,57 - 24,78
Watersnip	0	0,69	0,43
Grutto	4,71 - 5,88	5,52 - 6,90	5,22 - 6,52
Tureluur	1,18	4,14 - 4,83	3,04 - 3,48
Houtduif	1,18 - 2,36	0,69 - 1,38	0,87 - 1,74
Tortelduif	1,18	0	0,43
Veldleeuwerik	2,36	6,40	5,22
Boerenwaluw	0 - 4,71	0,69	0,43 - 2,17
Witte Kwikstaart	1,18	0,69	0,87
Heggenus	0	2,07 - 2,76	1,30 - 1,74
Merel	1,18	0	0 - 0,43
Spotvogel	0 - 1,18	0	0 - 0,43
Zwartkop	0	0 - 0,69	0 - 0,43
Tuinfluit	0	0 - 0,69	0 - 0,43
Grasmus	0	0 - 0,69	0 - 0,43
Fitis	0	2,07	1,30
Tjiftjaf	0	0 - 0,69	0 - 0,43
Koolmees	1,18	1,38	1,30
Kneu	5,88 - 7,07	1,38	3,04 - 3,48
Vink	1,18 - 3,53	0	0,43 - 1,30
Huiszwaluw	?	ca 3,45	?
Ringmus	0	0 - 1,38	0 - 0,87
Spreeuw	4,71	0,69	2,17
Zwarte Kraai	0 - 1,18	0	0 - 0,43
Ekster	0	0,69 - 1,38	0,43 - 0,87

Beschrijving per soort

De (mogelijke) broedvogels zijn onderstreept.

Blauwe Reiger Overvliegend, eenmaal fouragerend aangetroffen in Zuidpolder te Veen (16-4).

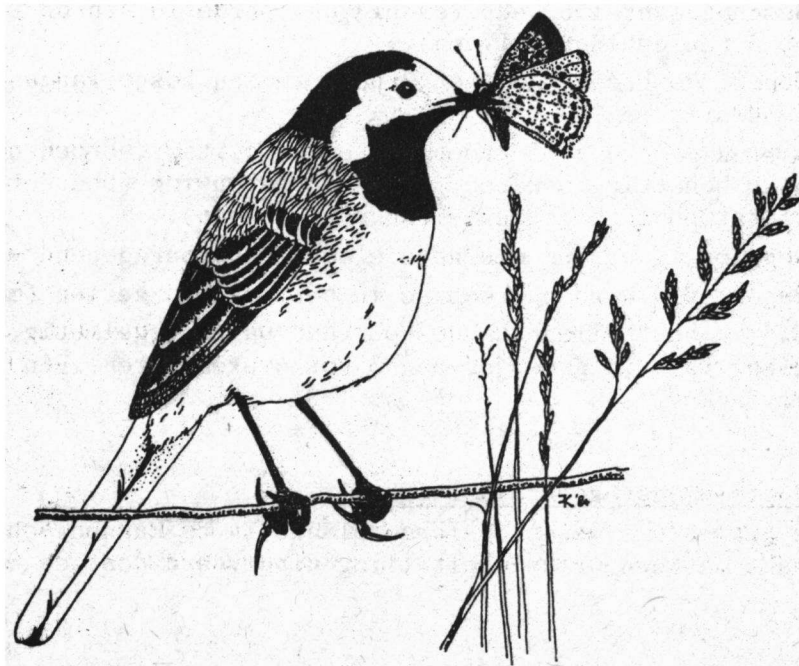
Wilde Eend Schatting op totaal 15-18 broedparen. Eenmaal (1-5) werd een nest gevonden met 9 eieren. Verder werd op 20-4 en 21-4 een vrouwtje met jongen gezien (zelfde?), op 15-5 twee vrouwtjes met 4 jongen en op 23-5 drie vrouwtjes met jongen (alle waarnemingen van vrouwtjes met jongen in Zuidpolder te Veen).

Bergeend Mogelijke broedvogel met 1 paar. Er werd regelmatig een paartje gesignaleerd op steeds dezelfde plaats (Zuidpolder te Veen).

Buizerd Gedurende de maanden februari, maart en april waren bijna dagelijks 2 exemplaren aanwezig. Waarschijnlijk betrof het steeds dezelfde exemplaren. Daarna nog een waarneming op 23-5.

Torenvalk In totaal 7 maal waargenomen. Eenmaal werd een paartje met prooi gezien. Er is geen broedgelegenheid in de vorm van nestkasten. Bij plaatsing hiervan is de kans groot dat deze kast bewoond wordt.

<u>Patrijs</u>	In het gehele gebied werd gedurende de periode 19-4 tot 13-6 bijna dagelijks een paartje waargenomen. Er zijn echter geen jongen gezien.
<u>Fazant</u>	Driemaal waargenomen (op 22-4, 9-5 en 10-6). Alle waarnemingen aan de westrand van de Zuidpolder te Veen van 1 mannetje (geen vrouwtjes gezien) in laag loofhout. Mogelijke broedvogel
<u>Waterhoen</u>	Een waarneming op 23-5. Mogelijk broedvogel met 1 paar.
<u>Scholekster</u>	Totaal geschat op 22-29 broedparen. Eenmaal (23-5) werd een paar met jongen gezien. De verspreiding van deze soort over het gebied is opgenomen in een bijlage.
<u>Kievit</u>	Schatting totaal op 45-57 broedparen. Deze schatting is waarschijnlijk aan de lage kant door de late inventarisatie. In totaal werden 3 paar met jongen gezien. De verspreiding van deze soort over het gebied is opgenomen in een bijlage.
<u>Watersnip</u>	Een paartje waargenomen op 23-5 en op 24-5 in Zuidpolder te Veen. Baltsvlucht.
<u>Grutto</u>	Aanwezig met naar schatting 12-15 broedparen. Op 13-6 werd 1 paar gezien met 3 jongen in de Zuidpolder te Veen. De verspreiding van deze soort over het gebied is opgenomen in een bijlage.
<u>Tureluur</u>	Schatting op 7-8 broedparen, waarvan 1 in de Polder Binnendijk te Veen. Ook van deze soort is de verspreiding over het gebied in een bijlage opgenomen.
<u>Kokmeeuw</u>	Regelmatige gast in groepjes- Fouragerend.
<u>Houtduif</u>	Regelmatig gezien in groepen op het weiland. Op 20-4 werd een exemplaar met nestmateriaal gezien. Geschat aantal broedparen 2-4.
<u>Tortelduif</u>	Regelmatig werd 1 exemplaar waargenomen (fouragerend of zittend op paal) op steeds dezelfde plaats, nl. aan de westrand bij de fietstunnel (Polder Binnendijk te Veen).
<u>Koekoek</u>	Eenmaal waargenomen op 15-5 aan de zuidgrens van het gebied (Eikenlaan).
<u>Veldleeuwerik</u>	Totale aantal geschat op 12 paar, waarvan 2 in Polder Binnendijk te Veen.
<u>Boerenzwaluw</u>	Mogelijke broedvogel met 1-5 paar. Er is niet naar nesten gezocht bij de aanwezige bebouwing aan de Eikenlaan en de Seldenrijkweg. Aan een klein stalletje in een weiland werden twee oude nesten ontdekt (polder Binnendijk te Veen).

Graspieper	Een waarneming op 15-5.
<u>Witte Kwikstaart</u>	Regelmatig fouragerend aangetroffen in de omgeving van de fietstunnel en langs de Eikenlaan.
<u>Heggemus</u>	Zeker 3, mogelijk 4 territoria aanwezig. Zang heel regelmatig gehoord (praktisch elke dag) gedurende de hele maand april. Alle waarnemingen aan de westrand van het gebied.
Kramsvogel	Op 21-2 en 11-3 werden groepjes Kramsvogels in het weiland gezien.
Zanglijster	Eenmaal (30-5) twee exemplaren waargenomen langs de westrand. Geen zang.
<u>Merel</u>	Broedvogel langs de randen van het gebied met 3-4 paar. Het is niet onmogelijk dat er langs de Eikenlaan nog een enkel paartje is gemist.
Paapje	Eenmaal waargenomen op 19-4 in Zuidpolder te Veen. Eerst zittend op draad, later in het veld. Ook roep gehoord. Doortrekker.
Spotvogel	Een waarneming op 23-5 nabij de fietstunnel. Zang.
<u>Zwartkop</u>	Mogelijke broedvoegtl met 1 territorium. Zang gehoord op 15-5 aan de westrand van het gebied nabij de fietstunnel (Zuidpolder te Veen).
<u>Tuinfluiter</u>	Mogelijke broedvogel met 1 paar nabij de fietstunnel.
<u>Grasmus</u>	Mogelijke broedvogel met 1 paar in het noordwestelijke loofhout perceeltje.
<u>Fitis</u>	Drie waarnemingen, alle aan de westrand van het gebied (Zuidpolder te Veen).
<u>Tjiftjaf</u>	Eenmaal zang gehoord in houtsingel aan de westrand (Zuidpolder te Veen).
<u>Koolmees</u>	Zang regelmatig gehoord in de houtsingels aan de westrand. Geschat aantal broedparen: 3.
<u>Kneu</u>	Broedvogel met naar schatting 7-8 paren.
<u>Vink</u>	Aanwezig met naar schatting 1-3 paar, allen in de Polder Binnendijk te Veen. Op 23-5 werd 1-2 paar gesignaleerd bij de bebouwing langs de Eikenlaan. Op 13-6 werd een paartje gezien bij de fietstunnel.
<u>Huismus</u>	Langs de Eikenlaan (Polder Binnendijk te Veen) niet geteld. Geschat aantal broedparen bij de boerderij aan de fietstunnel op 5 (Zuidpolder te Veen).
<u>Ringmus</u>	Mogelijke broedvogel met 2 paar in een bosje langs de Seldenrijkweg.
<u>Spreeuw</u>	Regelmatige gast in groepjes, soms solitair. Broedvogel met naar schatting 5 paren, alle bij bebouwing (boerderij nabij fietstunnel en gebouwen langs Eikenlaan).
<u>Zwarte Kraai</u>	Regelmatig werden meerdere exemplaren fouragerend waargenomen.
<u>Kauw</u>	Regelmatig werden groepjes in het weiland gezien (max. 18 ex).
<u>Ekster</u>	Bij de houtwallen aan de westrand waren regelmatig Eksters te zien, vaak in groepjes van 3 tot 4 exemplaren. Eén nest gevonden.

Belang van het gebied als weidevogelbroedplaats

Om het belang van dit gebied als weidevogelbroedplaats in te kunnen schatten heb ik een vergelijk gemaakt met een weidevogeltelling uitgevoerd door de Werkgroep

Ontwikkeling Eemland in enkele van de interessantste delen van de Eempolders (1980). Geïnteriseerd werden toen de soorten Scholekster, Kievit, Watersnip, Grutto en Tureluur. Van deze soorten werden de aantallen per 10 ha berekend en vervolgens werden deze getallen omgerekend met een waarderingsfaktor voor iedere soort (afkomstig van de Natuurwetenschappelijke Commissie van de Natuurbeschermingsraad) tot broedeenheden (be). Deze broedeenheden werden weer per deelgebied getotaliseerd en ondergebracht in een van de volgende vijf waarderingsklassen:

broedeenheden / totaal / 10 ha	klasse
0 - 2,0	= I
2,1 - 4,0	= II
4,1 - 6,0	= III
6,1 - 8,0	= IV
> 8,0	= V

Als deze berekening wordt toegepast op ons gebied zien we het volgende (de waarderingsfaktor staat achter de vogelsoort).

Broedeenheden per 10 ha:

Soort	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Totale gebied
Schalekster (x1)	0,941 - 1,059	0,966 - 1,380	0,957 - 1,261
Kievit (x1)	1,529 - 1,882	2,207 - 2,828	1,957 - 2,478
Watersnip (x5)	0 - 0	0,345 - 0,345	0,215 - 0,215
Grutto (x2)	0,942 - 1,176	1,104 - 1,380	1,044 - 1,304
Tureluur (x3)	0,354 - 0,354	1,242 - 1,449	0,912 - 1,044
	+	+	+
Totaal	3,766 - 4,471	5,864 - 7,382	5,085 - 6,302
Klasse	II - III	III - IV	III - IV

Het blijkt dat met name ons deelgebied 2 aansluit met de betere middelmaat van deelgebieden van de Eempolders te Veld. Als we een ander deelgebied zouden definiëren kleiner dan en liggend binnen ons deelgebied 2 zouden we dit zodanig kunnen kiezen dat een deelgebied ontstaat ruim liggend binnen klasse V. Zie hiervoor de kaarten met territoria die als bijlagen zijn toegevoegd.

NAWOORD

- Het betreft hier een globale inventarisatie die voor een aantal soorten, met name de weidevogels, te laat is begonnen en bovendien berust op slechts 1 volledige telling.
- Voor wat betreft de weidevogels zien we dat vooral deelgebied 2 van belang is (zie figuur 2). Uit nadere beschouwing van de territoria (bijlagen) is duidelijk te zien dat naarmate je dichterbij de erven en de bebouwing langs de randen komt, de dichtheden afnemen. Als je het deelgebied iets anders zou definiëren en de stukken nabij de bebouwing buiten beschouwing zou laten, zou de waarderingsklasse van vooral deelgebied 2 sterk toenemen.
- De verschillen tussen deelgebied 1 en 2 liggen duidelijk in het feit dat een groot stuk van deelgebied 1 in beslag wordt genomen door genoemde graszodenkwekerij (zie figuur 2).
- Over het belang van het vogelreservaatje in de Zuidpolder te Veen is niet zoveel te zeggen omdat het daarvoor niet voldoende bekeken is. Bovendien ben ik er niet in geslaagd nadere gegevens van dit gebiedje te verkrijgen (grootte?)
- Er bestaan verregaande plannen om met huizenbouw te beginnen in het noorden van de Zuidpolder te Veen. Hierdoor zal de buffer die de bebouwing nu nog scheidt van het meest interessante deel van het gehele gebied opschuiven naar het

- zuiden zodat waarschijnlijk het belangrijkste stuk verloren gaat.
- Andere verstoringen werden gevormd door het spelen met modelvliegtuigjes in de Zuidpolder te Veen.

Bijlagen

Kaarten met de territoria van de weidevogels. Deze bevinden zich in het archief van de Vogelwerkgroep het Gooi e.o. en zijn na overleg met de subgroep Avifauna ter inzage.

Geraadpleegde literatuur

1. Avifauna van Midden/Nederland.
2. Te Velde 22, Weidevogeltellingen in de Eempolders in 1980. Werkgroep Ontwikkeling Eemland.